

Ungdomsarbete i svenskspråkiga skolor och läroanstalter

Ina Kauranen
Kompetenscenter Nuoska

Abstrakt

Rapporten är framställd av kompetenscenter Nuoska, syftet var att kartlägga ungdomsarbetet i svenskspråkiga skolor i Svenskfinland. Genom intervjuer och svar på en enkät via e-post har information samlats från de tvåspråkiga kommunernas ungdomsväsenden om arbetet de gör i svenskspråkiga skolor.

Ungdomsarbete i skolor organiseras av många aktörer (främst ungdomsväsenden, skolor och tredje sektorn) och de som utför arbetet har många arbetstitlar. Fältet är brokigt och det är stor variation i hur mycket ungdomsarbete som görs i skolor, samtidigt finns tydliga likheter och gemensamma grundprinciper och målsättningar för arbetet. Kartläggningen sätter fokus på ungdomsväsenden, men granskar också bredare de centrala aktörerna och professionella och vad de gör i skolorna. I kartläggningen granskas även modeller och nätverk för det svenskspråkiga arbetet, därutöver diskuteras huruvida språket är relevant för arbetet.

Tiivistelmä suomeksi

Tämä kartoitusta on tehty osaamiskeskus Nuoskan toimesta. Raportissa tarkastellaan nuorisotyötä Suomen ruotsinkielisissä kouluissa. Haastattelujen ja sähköpostitse tehdyn kyselyn avulla on kerätty tietoa kaksikielisten kuntien nuorisotoimilta heidän työstään ruotsinkielisissä kouluissa.

Koulunuorisotyötä tehdään monen toimijan suunnasta (etenkin kunnalliset nuorisotoimet, koulut ja järjestöt) ja työtä tekevillä on monenlaista toiminimeä. Ala on värikäs ja kuntien välillä on suurta vaihtelua siinä, kuinka paljon nuorisotyötä kouluissa tehdään. Samanaikaisesti työtä ohjaa pitkälti jaetut periaatteet ja tavoitteet. Kartoituksessa keskitytään nuorisotoimiin, mutta katsotaan myös laajemmin keskeisiä toimijoita ja ammattilaisia ja mitä he tekevät kouluissa. Kartoituksessa on myös koostettu ruotsinkieliselle työlle tärkeitä malleja ja verkostoja sekä kysytään missä määrin kieli on työlle merkittävä tekijä.

Innehåll

1. Introduktion	2
1.2 Kartläggningens metoder och upplägg	3
2. Bakgrund	4
2.1 Centrala termer	4
2.2 Skolan som kontext	5
2.3 Svenskspråkiga skolor i de tvåspråkiga kommunerna	6
2.4 Ungdomsarbete i skolan nu	8
3. Hur ungdomsarbetet i skolor är organiserat	9
3.1 Arbetsgivaren - den verkställande instansen	9
3.2 Tredje sektorn i skolan	10
3.4 De olika professionella – vem som utför arbetet	12
3.5 Sammanfattning av de olika professionerna	14
4. Vad gör ungdomsarbetare i skolan?.....	16
4.1 Centrala principer och arbetsuppgifter	16
4.2 Modeller och metoder som används inom ungdomsarbete i skolor	19
5. Relationen mellan ungdomsväsendet och skolan – det mångprofessionella samarbetet.....	21
5.1 Mångprofessionellt arbete	22
6. Strukturella skillnader som påverkar finsk- och svenskspråkigt skolungdomsarbete	23
7. Nätverk inom svenskspråkigt ungdomsarbete.....	25
8. Sammanfattning och rekommendationer.....	27
Källor och referenser.....	29

1. Introduktion

Syftet med den här kartläggningen är att ge en överblick av skolungdomsarbetet i Svenskfinland och att ställa relevanta följdfrågor som skulle gynnas av fortsatta studier. Kompetenscenter Nuoska är ett av de sex kompetenscentren för ungdomsarbete som undervisnings- och kulturministeriet finansierar under programperioden 2020-2023. Nuoska har ungdomsarbetet i skolor och läroanstalter som sin tematik. Nuoskas uppdrag är att sammanställa och sprida ”god praxis av samarbete mellan ungdoms- och undervisningsväsenden” så att ”ungdomsarbete i skolor och läroanstalter blir mer utbrett” samt att utveckla och sammanställa modeller till arbetet. Dessutom stärker Nuoska tvåspråkigheten och koordinerar den svenskspråkiga verksamheten i samtliga kompetenscentra. ([Nuoska](#))

Inom Nuoska konstaterades att utvecklingen av modeller och spridningen av praxis kring det svenskspråkiga skolungdomsarbetet blir begränsat då en helhetsbild av läget i Svenskfinland saknas. Inom Nuoska har Åbo Akademi ansvaret över den svenskspråkiga forskningen, medan alla svenskspråkiga aktörer bidrar till helhetssynen, så också denna kartläggning.

Det finns begränsat med forskning om svenskspråkigt ungdomsarbete i skolor och den allmänna statistik som samlas av olika organisationer brukar inte granska det svenska separat (Jurvanen m.fl. 2021; Siegfriids & Nyman-Kurkiala 2021, 12). Det betyder att den statistik vi har (bl.a. Nuorisotilastot av Regionförvaltningsverket) inte berättar om de svenska skolorna eller svenskspråkiga ungdomsarbetet skilt. Vi har därav väldigt lite data för att jämföra svensk- och finskspråkigt ungdomsarbete eller hur det ser ut på utbildningsanstalter. Att data och kunskap inte samlas och produceras tillräckligt om de svenskspråkiga förhållandena i Finland är en bredare tendens, samma beskrivs av Gun Oker-Blom (2021) när det kommer till insikter om den svenskspråkiga utbildningen i Finland. I och med att den här kartläggningen behandlar ungdomsarbete i svenskspråkiga skolor är det problematiskt att kunskap om både det svenskspråkiga ungdomsarbetet och den svenskspråkiga utbildningen i Finland är så bristande.

1.1 Kartläggningens frågeställningar

De centrala frågorna som diskuteras i den här rapporten är:

- 1) I vilken grad utförs ungdomsarbete i svenskspråkiga skolor i Finland?
- 2) Vem är det som gör ungdomsarbete i de svenskspråkiga skolorna och hur ser samarbetet mellan ungdomsväsenden och skolorna ut?
- 3) Vad består ungdomsarbetet i de svenskspråkiga skolorna av och baserar det sig på beprövade modeller eller metoder?

I kartläggningen fästs uppmärksamheten vid de kommunala ungdomsväsendenas ungdomsarbete i skolorna. Det här fokuset valdes eftersom ungdomsväsendena enligt ungdomslagen §8 ansvarar över ungdomsarbetet i kommuner ([Finlex](#); Luckan 2017, 30). Tredje sektorn gör stora insatser i olika kommuner och säljer i många kommuner sina tjänster till kommunen, men de bär inte huvudansvaret. Skolornas och bildningsväsendets roll är givetvis stor när det kommer till skolungdomsarbete, men syftet med ungdomsarbetet i skolorna är att det bidrar med en annorlunda insats än det pedagogiska arbetet som görs i skolor. Det som också framkommer senare i den här rapporten är att skolor ofta är individuella enheter som ser olika ut i kommunerna. En rektor har en helhetsuppfattning av sin skola, men sällan av kommunens alla skolor. Det var följaktligen även en resursfråga att fästa blicken på kommunerna och deras ungdomsväsenden. Därutöver har data bara samlats från tvåspråkiga kommuner,

inte språköar. Detta beror på att tvåspråkiga kommuner har en plikt att erbjuda tjänster (bl.a. ungdomstjänster) på svenska, medan finskspråkiga kommuner inte har samma plikt, trots att det bor svenskspråkiga i kommunen.

Fokus på kommuner innebär att information om tredje sektorns verksamhet och perspektiv, samt skolornas uppfattning av ungdomsarbetet i skolorna till en viss grad uteblir. De här perspektiven skulle ha varit värdefulla även för den här kartläggningen, men förhoppningen är att dessa frågor kan ställas och besvaras i kommande utredningar och forskning.

1.2 Kartläggningens metoder och upplägg

Utöver att granska offentlig statistik och kommuners webbsidor om deras ungdomstjänster, har information till kartläggningen samlats genom att delta i seminarier och möten samt att tala med experter inom området. Den största delen av kunskap och erfarenheter kommer dock från intervjuer och e-postkontakt som förts med chefer och anställda inom ungdomsväsenden i olika kommuner.

Sju intervjuer genomfördes med anställda från sju olika kommuner i Svenskfinland. De intervjuade var olika sorters ungdomsarbetare och koordinatörer eller chefer för de kommunala ungdomstjänsterna. I en intervju deltog en ungdomsarbetare från ungdomsväsendet samt en skolhandledare från skolornas sida. Kommunerna vars anställda intervjuades befinner sig i Nyland, Egentliga Finland och Österbotten och varierar i storlek och i hurdan information de upplyser om sitt skolungdomsarbete på sina webbsidor. Den största kommunen har över 200 000 invånare och de minsta ca 6 000. De har också varierande språklig demografi från att svenskspråkiga är i liten minoritet till att de är i stor majoritet ([Kommunförbundet](#)).

Till alla utom en tvåspråkig kommun som inte intervjuades skickades frågor som utgår ifrån frågeställningarna ovan. Från elva kommuner kom det svar från antingen ungdomsarbetare eller koordinatörer och enhetschefer, från en kommun kom ett automatiserat svar som berättade att kommunen inte har någon ungdomsbyrå. Sammanlagt har alltså 19 kommuner på ett eller annat sätt svarat på frågor som diskuteras här, dvs. lite över hälften av Finlands tvåspråkiga kommuner.

Den kunskap som kan fås från intervjuerna och kontakten som förts med kommunerna kan inte påstås representera hela läget för ungdomsarbete i svenskspråkiga skolor. Den är ändå tillräcklig för att skapa en skiss och för att lyfta fram viktiga frågor att granska vidare.

I nästa kapitel diskuteras relevanta begrepp och skolan som kontext för ungdomsarbete, dessutom redogörs i vilken grad det finns svenskspråkiga skolor i de tvåspråkiga kommunerna i Finland. Hur ungdomsarbetet är organiserat diskuteras i kapitel tre och i kapitel fyra beskrivs vad ungdomsarbetet i skolorna består av. I kapitel fem diskuteras skolans och ungdomsväsendets relation och i kapitel sex hur språket påverkar skolungdomsarbetet och huruvida skillnader i svensk- och finskspråkigt arbete kan observeras. I det sjunde kapitlet diskuteras betydelsen av nätverk och nätverk som finns för svenskspråkigt ungdomsarbete presenteras. Slutligen diskuteras sammanfattande observationer samt övergripande rekommendationer och följdfrågor för utvecklingen av skolungdomsarbetet i kapitel åtta. Genomgående i rapporten är markerade rekommendationer för fortsatt arbete och frågor som kräver mer utredning.

2. Bakgrund

2.1 Centrala termer

Ungdomsarbete definieras i ungdomslagen 3§ som ”åtgärder för att stödja de ungas utveckling, självständighetsprocess och delaktighet i samhället” (Finlex). I ungdomsarbetet bemöts den unga utan bedömning och centralt är att all aktivitet är frivilligt för den unga. I centrum för ungdomsarbetet är den ungas fritid, vilket givetvis expanderas när skolan som plats för ungdomsarbetet blir aktuellt. (se bl.a. Nuoska 2021; Kolehmainen & Lahtinen 2014.)

Tomi Kiilakoski (2021) sammanfattar ungdomsarbetets metoder och målsättningar i följande citat. Metoderna karaktäriseras av att de unga bemöts som de är, att aktiviteterna ska vara roliga och ordnas för grupper samt av att de betonar samtal. Ungdomsarbete ämnar stärka demokrati och den ungas tillväxt och utveckling. Hälsosamma vanor, ungas kulturella uttryck och att minska sociala problem står i centrum av målen för ungdomsarbete.

Nuorisotyön menetelmissä korostuvat toiminnallisuus ja hauska tekeminen. Ei ole nuorisotyötä ilman iloa. Menetelmät hyödyntävät usein ryhmämuotoisuutta. Nuorisotyölle tärkeää on nuoren kohtaaminen omana itsenään, ilman ulkoisia leimoja. Keskustelu ja dialogi korostuvat. Menetelmien pitää tuoda esiin nuoren tärkeys. Nuorisotyön tavoitteet rakentuvat muutaman pilarin varaan. On edistettävä demokratiaa, tuettava kasvua, pidettävä esillä terveitä elämäntapoja, mahdollistettava nuorten kulttuuriset ilmaukset sekä vähennettävä sosiaalisia ongelmia. (Kiilakoski 2021, 219.)

Vad allt som klassas som ungdomsarbete kan variera. Det kan definieras snävt som enbart det som utövas av en viss professionsgrupp, eller bredare så att allt som på någon nivå beskrivs av principerna i citatet ovan uppfattas som ungdomsarbete (Kiilakoski 2021). Även många hobbyverksamheter beskrivs som ungdomsarbete (Luckan 2017). I den här rapporten centreras dock det som görs i skolor; hobby- och fritidsaktiviteter uteblir, också när de sker i samband med skolan och skoldagen.

I rapporten skrivs om både **skolungdomsarbete** och **ungdomsarbete i skolor**. Det pågår diskussion om vilket begrepp som borde användas, men inget är helt etablerat än (se t.ex. Kolehmainen & Lahtinen 2014; Jurvanen m.fl. 2021). Vid kontakt med kommuner blev det dock tydligt att inte alla tänkte på sitt arbete i termer av skolungdomsarbete och att begreppet har konnotationer som syftar till något som är mer förankrat i skolan än vad många kommuner gör. Utan att lägga för mycket vikt på begrepp kan begreppen i den här rapporten uppfattas som att ungdomsarbete i skolor är en bred term som innefattar allt ungdomsarbete som görs i skolor. Skolungdomsarbete används när det syftar på något mer specifikt, etablerat och som ofta görs av en professionell som arbetar helt och hållet på skolor.

Senare i rapporten blir det tydligt att ungdomsarbete i skolor utförs av en stor skara olika professionella med olika titlar. Även om vi senare fördjupar oss i de olika titlarna och deras potentiella skillnader, är det inte motiverat att särskilja på dem hela tiden. För enkelhetens skull används här ordet **ungdomsarbetare** som ett paraplybegrepp för de olika professionella som gör ungdomsarbete i skolorna.

Ett sista förtydligande berör skolor. Skolor används som takbegrepp för både grundskolor och gymnasier och yrkesskolor, även om det sistnämnda oftare beskrivs som läroanstalt. Vid behov specificeras vad det är frågan om, men för enkelhetens skull följer vi Kolehmainens och Lahtinens (2014) användning av **skola**.

2.2 Skolan som kontext

Skolan uppfattas ofta som först och främst en pedagogisk institution där barn och unga ska få en utbildning som ger dem färdigheter att agera som vuxna medborgare i samhället (se Kiilakoski 2014). Skolans uppgift har dock med tiden utvidgats och numera är det uppfostrande uppdraget allt mer betonat. Gun Oker-Blom beskriver hur skolans roll utvecklats:

Man har framför allt blivit mer medveten än förr om hur viktig skolans sociala funktion är för elevernas välbefinnande. Och att skolan eller studiemiljön är oerhört viktig som den arena där barn och unga växer in i ett socialt sammanhang. (Oker-Blom 2021, 125.)

Också Tomi Kiilakoski (2021, 218) beskriver hur skolans uppgift nuförtiden uppfattas som att finnas till för de unga i bred bemärkelse, inte bara undervisa dem. Å ena sidan innebär det att skolan ger barn och unga verktyg inför framtiden som vuxna i samhället, å andra sidan innebär det att skolan ska kunna adaptera enligt barnens och de ungas behov och begär. Oberoende av betoning betyder det här perspektivet att skolan och ungdomsarbetet delar mer utgångspunkter och målsättningar, det här motiverar också till närmare samarbete mellan skolor och ungdomsväsenden. I allmänhet kan konstateras att skolan blivit en allt viktigare plats för ungdomsarbetet och att den politiska viljan att utveckla skolungdomsarbetet ökat. (Kiilakoski 2021).

Gun Oker-Bloms (2021) utredning av den svenskspråkiga utbildningen i Finland svarar på en del av behovet för mer kunskap och data om ämnet och hon lyfter även upp utmaningar och rekommendationer. Ett stort problem som framkommer i rapporten som anknyter till ungdomsarbete är bristen på elevvårdspersonal i svenskspråkig utbildning. Många kommuner har stora problem att rekrytera svensktalande personal, det finns en brist på skolläkare, -hälsovårdare, -psykologer och kuratorer samt speciallärare. I vissa kommuner är bristen så stor att de helt och hållet är utan exempelvis speciallärare. De här omständigheterna kan förväntas påverka ungdomsarbetarnas jobb i svenskspråkiga skolor. Samtidigt rapporteras samma utmaningar att hitta svenskspråkig personal inom ungdomsväsenden i en del kommuner, detta framkommer både i den här kartläggningen och i tidigare utredningar (se Luckan 2017; Oker-Blom 2021).

2.3 Svenskspråkiga skolor i de tvåspråkiga kommunerna

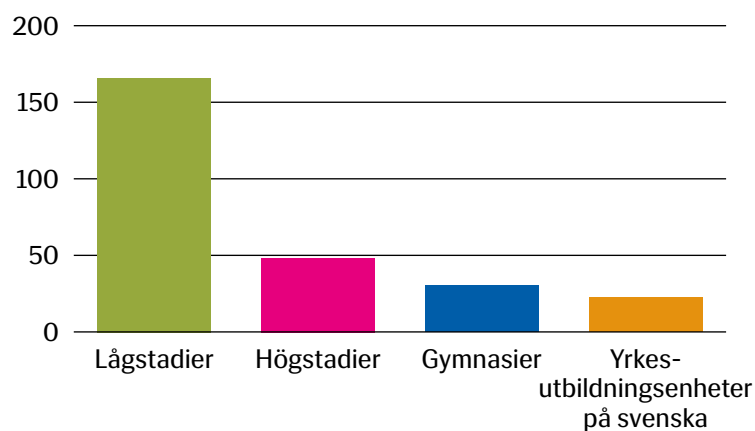
I Finland, exklusive Åland, finns 33 tvåspråkiga kommuner, 18 stycken av dessa har finska som majoritetsspråk och de resterande 15 har svenska som majoritetsspråk ([Statsrådets förordning](#)). För att en kommun ska vara tvåspråkig ska minst 8% av invånarna eller minst 3000 invånare ha ett minoritetsspråk som sitt modersmål ([Kommunförbundet](#)). Fördelningen mellan finsk- och svenskspråkiga i de olika kommunerna varierar stort ([Kommunförbundet](#)). Hur populationen ser ut i de olika kommunerna skapar förutsättningar för hurdana kommunala tjänster erbjuds i kommunen samt hur de arrangeras. Detta innebär att svenskspråkiga skolor och ungdomstjänster också påverkas och struktureras av dessa ramar.

Utbudet av svenskspråkig grund- och gymnasieutbildning beror på kommunens storlek och hur stor andel av kommunens invånare är svenskspråkiga. Yrkesskolorna följer inte samma logik, eftersom de inte ägs av enskilda kommuner utan av samkommuner. En yrkesskola har ofta enheter i flera kommuner och en del finskspråkiga yrkesskolor har enskilda svenskspråkiga utbildningslinjer.

De minsta kommunerna som har svenskspråkig grund- och gymnasieutbildning har lite under 6 400 invånare och deras befolkning har en stor svenskspråkig majoritet. Små kommuner med finskspråkig majoritet erbjuder alltså inte all svenskspråkig utbildning som ingår i läroplikten. Endast en tvåspråkig kommun i Finland är helt utan svenskspråkiga skolor. I de fall att t.ex. högstadium eller gymnasium inte finns i den egna kommunen, går barnen och de unga i skola i grannkommunerna. Samma arrangemang finns även andra vägen, alltså att finskspråkiga barn och unga går i skola i sina grannkommuner.

I figur 1 går det att tyda antalet svenskspråkiga grundskolor och andra stadiets skolor (inklusive skolor med särskilt stöd samt språkbadsskolor) i de tvåspråkiga kommunerna i Finland (statistiken sammanställd utifrån [svenskskola.fi](#)). Statistiken innefattar inte svenskspråkiga skolor i de kommuner som är helt finskspråkiga. Det finns sammanlagt 168 skolor med lågstadietutbildning, 49 skolor med högstadietutbildning och 31 gymnasier i de tvåspråkiga kommunerna. En del skolor är för hela grundskolan, alltså årskurs 1–9 och de har då separerats i den här statistiken.

Antal skolor i Svenskfinland

Figur 1

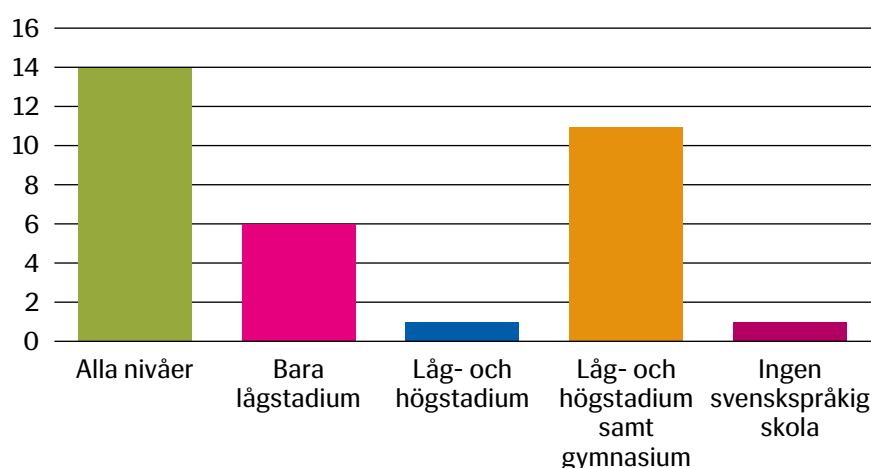
Siffran för yrkesutbildning indikerar inte enskilda yrkesskolor, utan enheter för yrkesutbild-

ning på svenska. Till skillnad från andra skolor ägs inte yrkesskolor av enskilda kommuner utan av samkommuner. Detta är en delorsak till att yrkesskolorna har flera enheter utspridda över många kommuner. Dessa enheter är räknade skilt i statistiken. Därutöver har en del finskspråkiga yrkesskolor svenskspråkiga utbildningslinjer och även dessa är medräknade i statistiken. Vad som anses relevant här är inte antalet skolor i sig utan hur många utbildningsenheter och skolor det kunde finnas skolungdomsarbete på. (svenskskola.fi, hämtad 28.2.22)

Figur 2 visar i vilken utsträckning kommuner erbjuder olika nivåer av utbildning på svenska. Nästan hälften (14) av de tvåspråkiga kommunerna i Finland har hela grundutbildningen på svenska samt gymnasium och yrkesutbildning på svenska i sin egen kommun. Därutöver har en tredjedel (11) av kommunerna grundskola och gymnasium, medan yrkesutbildningen befinner sig i grannkommuner. Detta innebär att majoriteten av svenskspråkiga unga kan genomgå hela sin läroplikt i sin hemkommun på svenska. När det kommer till yrkesutbildning på svenska finns det dock färre alternativ för unga att välja i sina närområden (Oker-Blom 2021,46). Hur nära sina hem de unga har utbildningsalternativ är viktigt att observera eftersom "utbildningens tillgänglighet har en direkt inverkan på val av studier" (Oker-Blom 2021, 42).

Vilken nivå av utbildning kommunerna erbjuder (33 kommuner)

Figur 2

2.4 Ungdomsarbete i skolan nu

Kommunernas ungdomstjänster i allmänhet kommer inte att diskuteras i den här rapporten, utan fokuset ligger på ungdomsarbetet som görs i skolorna. Det bör dock nämnas att huruvida och i vilken grad ungdomsarbete görs i skolor påverkas av hur omfattande kommunens ungdomstjänster är i allmänhet. Eftersom ungdomsarbetet traditionellt sett riktar sig till de ungas fritid, innebär det att kommuner som bara har små satsningar på ungdomsarbete inte har skolan som sin prioritet.

Ungdomsarbetet i skolor riktar sig mest till grundläggande utbildningens åk 7-9, där spenderar ungdomsarbetare mest tid och har mest verksamhet. Utöver detta sätter en del kommuner fokus på övergångsskeden mellan de olika utbildningsstadierna. Det kan beröra övergången mellan låg- och högstadium och/eller övergången från högstadium till andra stadiet. Att ungdomsarbetare deltar i bekantningsdagar eller diskuterar livsval med unga i skolan är vanligt, men görs inte i alla kommuner. Fokus på högstadium samt övergångsskeden framkommer i den här kartläggningen och beskrivs också i Kolehmainen och Lahtinens studie om skolungdomsarbete (2014, 24). En del ungdomsarbete görs också i andra stadiets skolor, även om det här också på basis av den här kartläggningen är en liten andel arbete i förhållande till det som görs i högstadier.

Aktuellt vad gäller ungdomsarbete i skolorna de senaste två åren och för den här kartläggningen är att flera kommuner beviljades ett ”specialunderstöd för stärkande och utvecklande av ungdomsarbetet i skolor och läroanstalter” ([Regionförvaltningsverket](#)) när COVID-19pandemin startade. I Nyland, Österbotten och Egentliga Finland var det 30 aktörer som beviljades understöd, av dessa var tolv stycken tvåspråkiga kommuner ([Regionförvaltningsverket](#)).

Utifrån intervjuerna är det tydligt att dessa medel ökat ungdomsarbetarnas närvaro i skolan och i många kommuner gjort att det skapats helt nya arbetsroller på skolorna, dvs. skolungdomsarbetare. Trots att ungdomsarbetet varit närvarande i skolorna på olika sätt före pandemin, är det många kommuner som med hjälp av understödet anställt ungdomsarbetare vars enda arbetsplats och fokus är skolmiljön och de unga i skolan. Alla de skolungdomsarbetare som diskuterades i intervjuerna och e-postkontakten var anställda med hjälp av specialunderstödet. Understödet tilldelades ca hälften av de kommuner som ansökte om understöd, dessutom fick de flesta som beviljades inte så mycket understöd som de ansökt om (baserar sig på e-postkontakt med en representant från RFV). Man kan tänka sig att det här understödet skapat större skillnader mellan kommuners insatser i ungdomsarbetet i skolor.

Specialunderstödet gör också att den här kartläggningen i stor grad stämplas av sin tid. Eftersom det är frågan om tillfällig finansiering, är det oklart hur ungdomsarbetet i skolorna kommer att se ut efter att understödsperioden tagit slut. Skolungdomsarbetaren framkommer här som en central aktör, men en potentiellt kortvarig sådan. Eftersom få (eller inga) kommuner har klarhet i hur de ska fortsätta det arbete som inletts med hjälp av finansieringen från RFV, är risken stor att den märkbara delen av ungdomsarbetet i skolan som framkommer här inte längre existerar några år framöver. Det här är en dyster bild i och med att de flesta kommuners ungdomsväsenden och skolor uttrycker stark vilja och ett behov att kunna upprätthålla arbetet som inletts.

3. Hur ungdomsarbetet i skolor är organiserat

Vem det är som verkställer ungdomsarbetet i de svenskspråkiga skolorna i Finland varierar kommuner och skolor emellan. Kolehmainen och Lahtinen (2014) beskriver hur många olika aktörer – bl.a. privata och tredje sektorn, ungdomsväsendet, församlingar och stiftelser – är verksamma i skolor. Arbetet de gör bildar inte någon koordinerad helhet, snarare måste de ibland tävla om plats i skolor:

Koulua toimintaympäristönä ja tavoitteidensa toteuttamiseksi käyttävät järjestöt, kunnan nuorisotoimi, seurakunta, yritykset, säätiöt sekä näiden toimijoiden erilaiset hankkeet. Koulun kasvatustehtävää tukevien toimijoiden työstä ei muodostu koulun arjessa kokonaisuutta ja kenelläkään ei ole koordinaatiovastaavaa koulutyötä tukevan toiminnan järjestämisestä. Toimijoille saattaa muodostua jopa kilpailuasetelma omaa toimintaa markkinoitaessa koululle. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 24)

I den här kartläggningen blir ungdomsväsendet och skolorna de centrala verkställarna och de behandlas i det här kapitlet. Eftersom tredje sektorn är beroende av att antingen ungdomsväsendet eller skolorna välkomnar dem, blir deras arbete inte granskat lika djupt i den här kartläggningen. Resurserna, anställningsuppläggen och arbetstitlarna för dem som arbetar i skolorna varierar också stort. De professionella som enligt intervjuerna gör arbetet i skolorna presenteras i slutet av det här kapitlet.

3.1 Arbetsgivaren - den verkställande instansen

Vem den verkställande eller ansvariga instansen är spelar en roll i hurudant ungdomsarbetet i skolan är. Utifrån den kontakt med kommuner som förts inför den här kartläggningen går det inte att klart formulera hur ungdomsarbetet påverkas av vem som verkställer det, men en del insikter kan delas.

Av det offentliga ungdomsarbetet som görs i skolor är de två centrala verkställarna och således arbetsgivarna ungdomsväsendet och skolorna. I en del kommuner är bildnings- och ungdomsväsendet så att säga under "samma tak" och deras arbete kan då göras med nära kontakt, medan i andra sker arbetet mer separat från varandra. Detta påverkar givetvis hur arbetet organiseras. Många av de ungdomsarbetare som har skolan som sin centrala eller enda arbetsplats har ungdomsväsendet som sin arbetsgivare, medan andra är anställda direkt av skolan eller som en del av bildningsväsendet. I båda fallen arbetar de ofta på mer än en skola.

En del av de ungdomsarbetare på ungdomsväsendet som intervjuades diskuterar fördelarna och nackdelarna av att höra hemma på ungdomsväsendet även om arbetet helt och hållet sker på skolan. Automin beskrivs som en positiv aspekt. När ungdomsarbetarna inte har skolan som arbetsgivare kan de ha tydligare gränser för vad som hör till arbetsuppgifterna. De kan utöva sin särskilda uppgift i skolan istället för att behöva bemöta skolans andra behov som inte hör till dem, det vanliga exemplet är vikarierande av lärare. Det konstateras att skolorna behöver allt stöd de kan få, så det är viktigt att ungdomsarbetaren håller fast vid sin arbetsroll i skolan. Att inte vara anställd av skolan kan även ha en fördel i relationen till de unga i skolan. De ungas förtroende till ungdomsarbetaren, samt känslan att inte bli bedömd

kan vara starkare, när det är tydligt för eleven att ungdomsarbetaren inte tillhör skolpersonalen, utan har en annorlunda relation gentemot de unga.

Å andra sidan beskriver en del av de intervjuade svårigheter i att komma in i skolan och få kontakt med personal och elever. Detta har många orsaker och svårigheterna delas inte av alla ungdomsarbetare, men en delorsak kan vara en nivå av skepsis på skolan i att ta emot utomstående till skolan. Under COVID-19pandemin har det också blivit tydligt att ungdomsarbetarna i skolor, trots att de kanske spenderar mycket och regelbunden tid i skolorna, ändå ses som utomstående och under de värsta skedena av pandemin inte fått besöka skolorna alls.

Bland de intervjuade var det en kommun där skolungdomsarbetaren anställts av sysselsättningsväsendet. I detta fall beskrivs skolungdomsarbetet som en del av sysselsättningsväsendets förebyggande verksamhet. Om ungdomsarbetets ena grundpremiss är att bemöta den unga utan krav eller dömande, kan fokuset på sysselsättning och fortsatt skolgång te sig motstridigt.

Fråga för vidare utredning:

Påverkas ungdomsarbetet i skolan av vem den verkställande organisationen är?

3.2 Tredje sektorn i skolan

Tredje sektorns roll i det svenskspråkiga ungdomsarbetet är något som ofta framhävs i samtal med aktörer inom fältet. Luckans utredning av svenskspråkigt ungdomsarbete i Finland från 2017 sätter särskilt fokus på tredje sektorns arbete och betonar att de utgör en avgörande roll på fältet. Också i den här kartläggningen framkommer att ungdomsväsendena på många sätt och i vissa kommuner väldigt nära samarbetar med tredje sektorn. I en del mindre kommuner sköts största delen av ungdomsarbetet av tredje sektorns organisationer. Uppsökande ungdomsarbete är till exempel en del av ungdomsarbetet som i flera kommuner utförs av tredje sektorn, därutöver drivs ungdomslokaler av olika organisationer inom tredje sektorn.

Luckans utredning gör ingen jämförelse mellan tredje sektorns arbete i Svenskfinland gentemot övriga Finland. Däremot visar Luckans utredning att det i proportion till befolkningen finns betydligt fler svenskspråkiga föreningar som arbetar med unga än finska. Hur de finskspråkiga organisationerna ser ut eller arbetar framkommer dock inte, så det går inte att jämföra hur mycket arbete tredje sektorn på finska kontra svenska gör för och med unga. (Luckan 2017).

Vad gäller tredje sektorns roll i det svenskspråkiga ungdomsarbetet i just skolorna, krävs mer utredning. Utifrån den här kartläggningen kan konstateras att det är skolorna som oftast för kontakten med tredje sektorn, inte ungdomsväsendena. En del ungdomsväsenden ordnar rastverksamhet i samarbete med exempelvis den lokala församlingen, men i allmänhet sker skolors och tredje sektorns samarbete dem emellan. Som också Kolehmainen och Lahtinen (2014) skriver, saknas det en större strategi eller vision i kommuner, skolor och bildningsväsenden för hur tredje sektorns roll och arbete med unga i skolor ska ske.

Fråga för vidare utredning:

Hur sker samarbetet mellan skolorna och tredje sektorn?

Utifrån den information som samlats till den här kartläggningen kan det ändå konstateras att tredje sektorns verksamhet i skolorna sker i stor variation. Det kan handla om korta och sporadiska besök och utbildningar, men även regelbunden verksamhet görs på olika sätt, exempelvis rastverksamhet som nämndes ovan.

Det finns även exempel på större involvering av tredje sektorn i skolan. I en kommun arbetar två skolcoacher på en svenskspråkig skola med hjälp av projektfinansiering. Skolcoacherna är anställda av en organisation men arbetar på skolan. I huvudstadsregionen utför Sveps en del av sitt uppsökande ungdomsarbete genom att ha två anställda som jobbar halva sin arbetstid på en yrkesskola och deltar i skolans frånvaroarbete.

I figur 3 räknas upp de aktörer från tredje sektorn som nämns i intervjuer och e-postkontakt med kommunernas ungdomsväsenden. Det är inte en heltäckande lista, utan en början som borde kompletteras med mer systematisk utredning. För detta rekommenderas att å ena sidan föreningar och organisationer kontaktas för att få en uppfattning om var och hur de arbetar och å andra sidan att skolor kontaktas för att utreda hur skolorna ser på och hurdan vikt de ger åt tredje sektorns verksamhet i skolorna. Eftersom tredje sektorns betydelse särskilt just i Svenskfinland ofta betonas vore det särskilt viktigt att utreda hur stor tredje sektorns roll är i jämförelse med resten av Finland.

Tredje sektorns aktörer som nämns i mailkontakt

Besök och rastverksamhet på skolor:	Har anställda som arbetar på skolor:
<ul style="list-style-type: none"> • Lokala församlingen (ibland ungdomsarbete, ibland inte) • Ehyt ry • After8 • 4H • Luckan (nämns inte i kontakt, är i kontakt med skolor) • Folkhälsan	<ul style="list-style-type: none"> • Sveps • Villa Elba
För information och nyhetsbrev:	Oklart om det har med skolan att göra:
<ul style="list-style-type: none"> • Allianssi • Kanuuna • Nuoska • Ekvälita (privata sektorn, inte tredje)	<ul style="list-style-type: none"> • Förebyggarna rf • Svenska Österbottens Ungdomsförbund

Figur 3

Rekommendationer för fortsatt arbete:

En kartläggning av organisationerna och föreningarna i Svenskfinland som arbetar med ungdomsarbete i skolor borde sammanställas och deras arbete och betydelse i skolorna borde forskas. Om ungas tillgång till tredje sektorns ungdomstjänster och program är beroende av å ena sidan tredje sektorns utbud på olika områden och å andra sidan skolans intresse att samarbeta med tredje sektorn, bör det granskas om unga i Svenskfinland har jämlik tillgång till tjänster, stöd och information från tredje sektorn.

3.4 De olika professionella – vem som utför arbetet

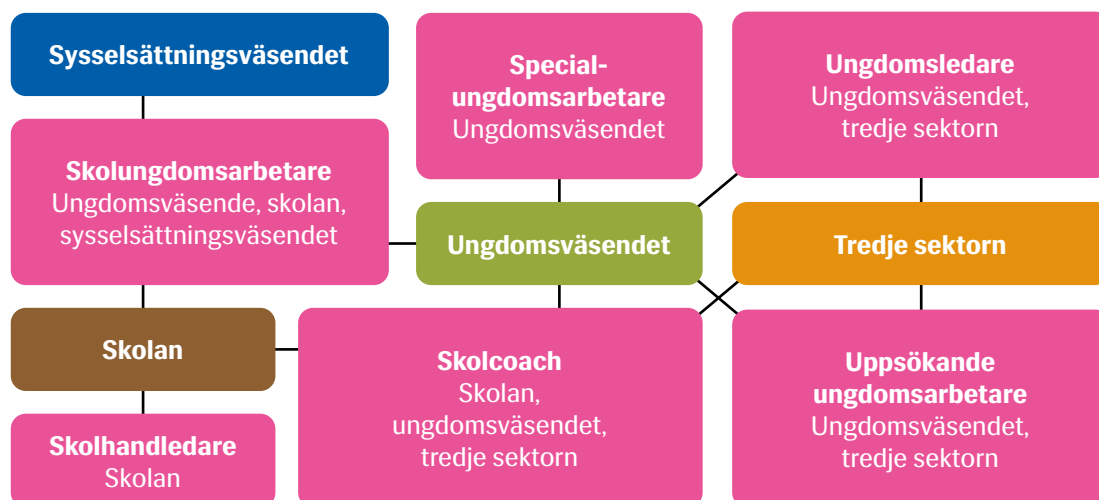
Ungdomsarbete i skolor utförs av en hel mängd olika professionella. Arbetsbenämningarna och -titlarna är många och samma arbetstitel kan ha olika arbetsgivare. Till stor del finns det en logik och normer kring de olika titlarna, men en del verkar snarare slumpmässiga. De till synes slumpmässiga kombinationerna av arbetsgivare och arbetstitel verkar vanligast när det kommer till nyare jobb samt projektfinansierade jobb.

I kontakt med kommunerna inför den här kartläggningen var titlarna som framkom **skolungdomsarbetare, skolcoach, skolhandledare, ungdomsledare, specialungdomsledare** och **uppsökande ungdomsarbetare**. Kolehmainen och Lahtinen (2014, 23) räknar dock upp en ännu längre lista på titlar. Inför kartläggningen frågades inte kommunerna om ungdomsarbetarnas utbildning och det finns ingen specifik utbildning som krävs för ungdomsarbetare (Luckan 2017). Luckans utredning (2017, 39) beskriver att ungdomsarbetare kan ha utbildning från både andra och tredje stadiet och enligt rapporten har ”de flesta [...] en utbildning som socionom, ungdoms- eller fritidsinstruktör eller samhällspedagog.” Också Kolehmainen och Lahtinen (2014) beskriver den bredd av utbildning ungdomsarbetare kan ha. I Luckans utredning finns en lista på svenskspråkig utbildning i Finland som ger en färdigheter att arbeta inom ungdomssektorn (Luckan 2017).

Utifrån den här kartläggningen är de mer klassiska arbetstitlarna inom ungdomsarbete (ungdomsledare, uppsökande ungdomsarbetare, specialungdomsledare) oftast anställda av ungdomsväsendet, om inte tjänsterna sköts eller kompletteras av tredje sektorn. Av de skolungdomsarbetare som identifieras i den här kartläggningen är alla anställda av ungdomsväsendet, med undantag av en som anställts av sysselsättningsväsendet och en skolhandledare vars finskspråkiga titel är koulunuorisotyöntekijä, som är anställd av bildningsväsendet. Om skolcoacherna och skolhandledare behövs mera information för att avgöra några trender, men de verkar oftare vara anställda av enskilda skolor eller bildningsväsendena.

I figur 4 illustreras de olika arbetsgivarna för de olika titlarna. Det finns stor överlappning, de flesta av de olika professionella är anställda av olika enheter i de olika kommunerna.

Arbetstitlarna och deras arbetsgivare:

Figur 4

De olika professionerna kan också på basis av intervjuerna och mailkontakten kategoriseras utifrån deras fokus på fritid eller skola (figur 5). Å ena sidan handlar det om tid och rum, i vilken grad skolan tar plats i deras arbetsbild och hur mycket tid de spenderar i skolan. Å andra sidan är det frågan om perspektivet på arbetet i de ungas liv. Delningen mellan fritid och skola tangerar med Kolehmainens och Lahtinens diskussion om nivåer i ungdomsarbetet i skolan. De beskriver att stort fokus på fritid gör att ungdomsarbetet i skolan kan förbli på en nivå av ”besökare” (piipahtelija) medan skolungdomsarbete gärna skulle ske på en nivå där skolungdomsarbetaren blir en ”partner i fostran” (kasvatuskumppani) i skolan. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 16-23).

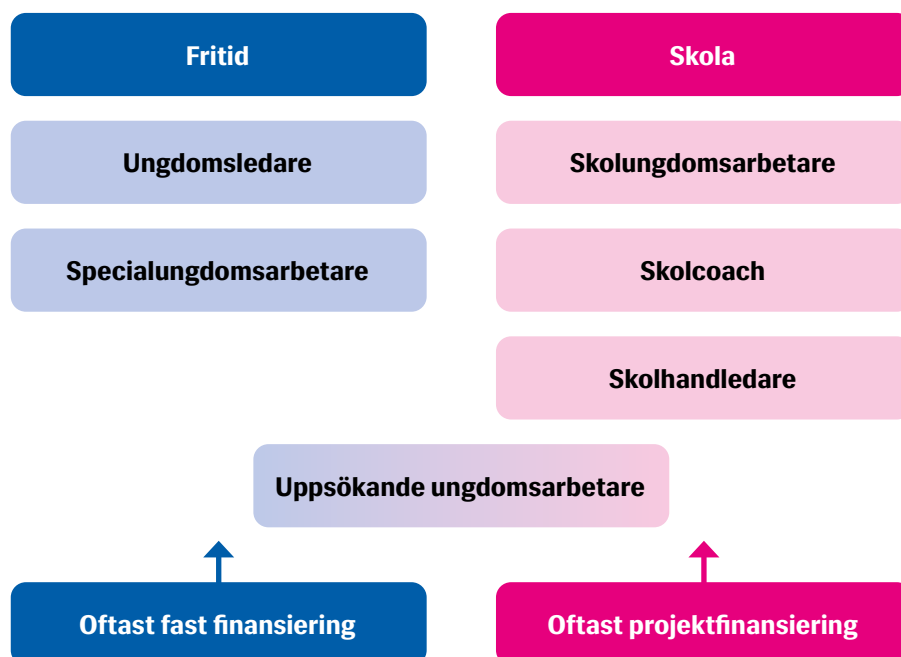
I den här kartläggningen framkommer uppdelningen mellan fritid och skola så som kan ses i figur 5. De som finns under kategorin skola (skolungdomsarbetare, skolcoach, skolhandledare) har både skolan som sin enda arbetsplats och skolmiljön och de ungas liv i skolan som sitt fokus. Ungdomsledaren och specialungdomsledaren har däremot inte ett särskilt intresse för just skolgången. Skolan är en bra plats att komma i kontakt med de unga och är givetvis också relevant eftersom den är en central del av många ungas liv, men de ungas fritid och deras liv som helhet är ändå i centrum. Det uppsökande ungdomsarbetet är aningen svårare att kategorisera. Utgångspunkten för det uppsökande arbetet är att snappa upp de unga som är utanför studier och utan arbete ([Intory](#)). Målet för arbetet är snarare den ungas välmående, motivation och självständighet än utbildningen eller skolan i sig. Skolan och läroanstalterna är ändå en av tre centrala platser för arbetet, de två andra är överenskomna platser såsom hemmet och offentliga rum där unga vistas (Paajanen m.fl. 2021, 77). I kartläggningen framkom ett fåtal fall där uppsökande ungdomsarbetare gjorde största delen av eller hela sin arbetstid på skolan, detta verkar vara en nyare tendens. Skolan och utbildning är alltså viktiga i den uppsökande ungdomsarbetarens jobb, men samtidigt handlar jobbet om den ungas fritid i lika stor grad.

Vad som är intressant är att det verkar finnas skillnader i arbetet för unga i gymnasier och unga i yrkesskolor. De här skillnaderna behöver granskas vidare för att bekräftas, men de är intressanta att observera ändå. Utifrån intervjuerna verkar ungdomsarbetet i yrkesskolor i högre grad göras av uppsökande ungdomsarbetare och specialungdomsarbetare. I de fall att ungdomsarbetet görs i gymnasier verkar det utföras mer av antingen skolungdomsarbetare, skolhandledare eller skolcoacher. Varför dessa olika fokus finns, förklaras inte desto mer i intervjuerna.

Rekommendation för fortsatt arbete:

Närmare granskning av potentiella skillnader i hur ungdomsväsendet närmar sig gymnasier gentemot yrkesskolor rekommenderas.

Hur de olika professionerna kan kategoriseras:

Figur 5

En annan delning som kan observeras är huruvida arbetet oftare är långsiktigt finansierat eller projektbaserat (se figur 5). De arbetstitlar som står under kategorin fritid verkar oftare innebära ett långvarigt arbete med fast finansiering. Som tidigare nämnt, var alla skolungdomsarbetare som behandlades i den här kartläggningen anställda på projektbasis. Om skolcoacher och skolhandledare finns för lite information, men det verkar variera stort om de är anställda fast eller med tillfälliga medel. Det behövs betydligt mycket mer statistik för att kunna säkra att de här kategoriseringarna stämmer, men intervjuerna och e-postkontakten antyder att ungdomsarbetet i skolor inte etablerats i budgeteringar, trots att intresse för och betoning av det i allmänhet vuxit.

Frågor för vidare utredning:

Hurudana resurser utses till ungdomsarbetet i skolorna? Hur mycket av det är långvarig satsning? Vad händer när projektmedel tar slut?

3.5 Sammanfattning av de olika professionerna

Skolungdomsarbetare

Skolungdomsarbetaren är i de flesta fall anställd av ungdomsväsendet med hjälp av projektfinansiering. Trots att skolungdomsarbetaren upplevts som ett värdefullt tillägg i ungdomsarbetet som görs i skolan, finns det ingen klarhet om långvarig fortsättning för arbetet efter att projektperioden är slut.

Att skolungdomsarbetaren är anställd av ungdomsväsendet, men sätter all sin arbetstid på skolor innebär att hen får en stark koppling till skolorna, samtidigt som hen kan upprätthålla sin särskilda position som ungdomsarbetare på skolan. Skolungdomsarbetaren är en del av skolmiljön och arbetar för gemenskapen, men den unga kan lita på att skolungdomsarbetaren inte bedömer eller kräver något av den unga på samma sätt som andra i skolans personal.

Skolcoach

I den här kartläggningen har vi inte fått tillräckligt med information om skolcoacharbetet. Vad som ändå kan sägas är att skolcoachen oftare är anställd av skolan men hör inte heller till undervisande eller bedömande personal. I en del fall är skolcoacher också anställda av tredje sektorn, men även då är skolan den centrala arbetsplatsen.

Skolhandledare

Skolhandledare är relativt ovanliga och de som framkommit i den här kartläggningen saknar tydlig gemensam nämnare. I ett fall är det frågan om ett projekt där skolhandledarrollen utvecklas och en tydlig beskrivning ännu saknas. I en kommun är skolhandledaren en fast position som redan funnits i några år, men arbetstiteln ter sig ganska slumpmässig. I båda fallen är dock skolhandledaren anställd av skolorna och deras arbete har aningen mer fokus på att motivera och stöda unga i skolgången. Trots detta är de grundläggande principerna för arbetet samma som för ungdomsarbetare i allmänhet.

Ungdomsledare

Medan de tre ovannämnda har skolan som sin centrala plats fokuserar ungdomsledaren sitt arbete på fritiden. Syftet med att befinna sig på skolan är att dela information till de unga om fritids- och ungdomstjänsterna och att skapa bekantskap med de unga. Delvis kan syftet också vara att göra skolan till en trivsamt plats för de unga, men ungdomsledarnas prioritet är de ungas fritid. Ungdomsledare har alltså inte skolan som sin arbetsgivare eller -plats, utan anställs av ungdomsväsendet eller tredje sektorn.

Specialungdomsledare

Specialungdomsledaren lyfts oftast upp som den ungdomsarbetaren som arbetar med fixklasser (flexibel inläring). Särskilt i en kommun samarbetar specialungdomsledaren dock nära med skolor. Specialungdomsledarens fokus är då mer på att dra program kring olika teman som exempelvis rusmedel, hälsa och gruppdynamik, än på att vara närvarande och tillgänglig för enskilda unga. Specialungdomsledaren är även tillgänglig vid särskilda utmaningar eller behov i skolor.

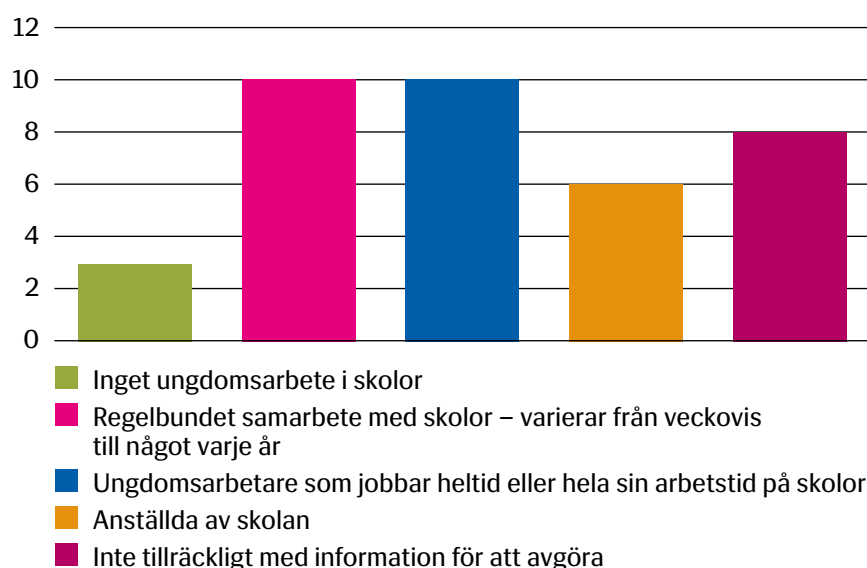
Uppsökande ungdomsarbetare

Uppsökande ungdomsarbetare är anställda av ungdomsväsendet eller tredje sektorn och de arbetar oftast med högstudier eller yrkesskolor. När uppsökande ungdomsarbetare befinner sig på skolan är syftet att befinna sig där de unga spenderar sin tid. Skolan är en lätt plats att komma i kontakt med unga. Det uppsökande arbetet riktar sig till de unga som är utanför utbildning och arbete och i skolan är syftet att förebygga ungas bortfall i skolan och marginalisering i allmänhet.

4. Vad gör ungdomsarbetare i skolan?

I nästan alla kommuner görs någon sorts ungdomsarbete i skolor, men det varierar hur mycket. Figur 6 ger en bild av i vilken grad tvåspråkiga kommuner i Finland har ungdomsarbete i skolor. Informationen baserar sig på intervjuerna, enkäterna och information på webbsidor för de kommuner som inte svarade på enkäten, så tabellen ger en uppfattning, men ingen säker statistik. En del kommuner informerar inte tydligt, så det kan vara att de har verksamhet som inte går att hitta på deras webbsidor. En del kommuner fyller flera av kriterierna och räknas då flera gånger i bilden. Det var för svårt att tyda informationen om sammanlagt åtta kommuner för att placera dem i kategorierna.

Kommuners ungdomsarbete i skolor

Figur 6

4.1 Centrala principer och arbetsuppgifter

Bland de ungdomsarbetare som spenderar mer regelbunden eller hela sin tid i skolorna är det centrala uppdraget att vara en närvarande och lättillgänglig vuxen för de unga (se också Kolehmainen & Lahtinen 2014). De ska finnas till och vara lätta att hitta och de unga ska kunna komma till dem med både lättsamma och svårare ärenden. Den här grundprincipen för deras arbete gör att deras jobb bland andra uppgifter ska bestå av att göra inget annat än finnas till. De ska vara där de unga är, i korridorer, matsalen, skolgården och så vidare. Närvaron och tillgängligheten handlar alltså delvis om tid men också helt konkret om att fysiskt vara där de unga är. Om de ofta är upptagna är de inte tillgängliga när den unga faktiskt vill tala. Det som för utomstående (både unga och annan personal) kan verka som oproduktiv arbetstid är i verkligheten ett av de centrala syftena med ungdomsarbetaren i skolan.

En annan orsak att vara tillgänglig är att ungdomsarbetaren ska vara flexibel och kunna organisera sitt arbete utifrån de behov som uppstår (se även Kantonen m.fl. 2021, 6). Ungdomsarbetaren ska ha tid att reagera på en situation eller till ett samtal när det behövs. Att arbetet ska vara behovsbaserat, om det då handlar om en enskild ung individ, en grupp eller en hel skola, är en viktig del av ungdomsarbetarens roll i skolan.

Att principerna om närvaro, tillgänglighet och flexibilitet till förändrade situationer betonas så starkt gör att man måste fråga i vilken grad de här principerna kan förverkligas under de omständigheter som ungdomsarbetarna arbetar. Att vara närvarande och tillgänglig för de unga kräver att ungdomsarbetaren får spendera tillräckligt med tid i skolan. I intervjuerna och e-postkontakten framkommer att många skolungdomsarbetare fördelar sin arbetstid mellan många skolor, det mest drastiska exemplet som framkom var en ungdomsarbetare som arbetade 60% arbetstid och fördelade sin tid mellan sex skolor. Om en skolungdomsarbetare spenderar t.ex. en dag i veckan på en skola bör det frågas huruvida ungdomsarbetaren ur de ungas perspektiv är en närvarande och lättillgänglig person i skolan. Skolungdomsarbetet beskrivs som något särskilt förankrat i de ungas liv i skolan genom tillgänglighet och närvaro, till skillnad från ungdomsledaren som snarare kommer på besök (bl.a. Kolehmainen & Lahtinen 2014). Detta kan ifrågasättas i de fall att skolungdomsarbetaren är tillgänglig för de unga exempelvis en dag i veckan i kontrast till en ungdomsledare som kanske är på skolan veckovis och därtill anträffbar flera dagar i veckan på en ungdomsgård eller -lokal.

Fråga för vidare utredning:

Kan det formuleras någon form av standarder för skolungdomsarbetet för att garantera att principer om närvaro och tillgänglighet och partnerskap i fostran uppfylls?

Ett tredje grundläggande uppdrag för ungdomsarbetet i skolan är att stärka skolgemenskapen, både på skol- och på klassnivå. Många av dem som intervjuas tar upp det här, men konkreta verktyg för att stärka gemenskapen tas sällan upp.

Om dessa är de styrande grundprinciperna för arbetet, finns det en hel mängd konkret verksamhet som ungdomsarbetaren gör i skolan för och med de unga. En av de vanligaste uppgifterna är rastverksamhet. Nästan alla som frågats har sagt att de ordnar rastverksamhet, hur ofta och mycket varierar dock. Rastverksamhet kan bestå av t.ex. pyssel, uteaktiviteter, sport, lek, diskussion, mellanmål och kaffestunder. Att ordna program på rasterna har flera syften. Delvis handlar det helt enkelt om att erbjuda de unga något roligt och stimulerande att göra på rasten, att få de unga att trivas och tycka att det är roligt att vara i skolan. Det är också ett sätt för de unga och ungdomsarbetaren att lära känna varann, således blir ungdomsarbetaren förhoppningsvis en tryggare och lättare person att närma sig om det är något mer allvarsam än roligt den unga behöver. Programmet på rasten – att ha något roligt att dela tillsammans, en plats att samlas – tjänar också till att stärka skolgemenskapen.

En annan av de vanligaste verksamheterna som beskrivs är någon form av temaprogram på skolorna. Det kan handla om temaveckor, -dagar eller -lektioner och de kan rikta sig till hela skolan, årskurser, klasser eller mindre grupper. Temaprogram innefattar alltså en bredd av evenemang och program. Teman de kan beröra varierar stort, en del är regelbundna, medan andra kan planeras på basis av ett specifikt behov i en specifik skola eller grupp. De som intervjuats och skrivits med berättar om workshoppar och program som behandlat bl.a. mental hälsa, gruppdynamik, självkänsla, sociala medier och rusmedel. Temadagar om rusmedel är något som förekommer på många ställen och oftast regelbundet så alla unga i en skola får delta i samma program i något skede av sin skolgång.

Ungdomsarbetet i skolor riktar sig till både individer och grupper och fokuset på det ena eller det andra utgår ifrån de specifika behoven i en skola. En del ungdomsarbetare anser dock att ungdomsarbetaren i skolan ska rikta sig till gruppen och gemenskapen, eftersom det finns bl.a. kuratorer för att behandla behov som individuella unga har. Andra arbetar mer inriktat med individer och ser det som en central del av deras arbete, men även de anser att ungdomsarbetaren inte ska arbeta desto mer med unga som behöver mer hjälp, utan ska istället finnas till för den unga i processen att hitta det rätta stödet.

Arbetsuppgifterna stämmer i stor grad överens med tidigare forskning som gjorts, men en del nyansskillnader framkommer i vilka uppgifter som betonas. I den här kartläggningen framkommer rastverksamhet som en av de vanligaste uppgifterna, medan gruppdynamik och grupparbete inte nämns lika ofta. I t.ex. Kolehmainen och Lahtinens (2014, 55) forskning är grupparbete vanligare än rastverksamhet, ändå är båda bland de vanligaste arbetsuppgifterna som beskrivs.

En del av dem som intervjuas lyfter också fram delaktighetsarbete och stöd- och vänelevsverksamhet som en del av ungdomsarbetet i skolan. Utöver dessa ovannämnda vanliga och ofta upprepade arbetsuppgifter räknar de som intervjuas upp många andra uppgifter i varierande grad. Någon tar upp sociala medier som ett viktigt arbete, en annan fixklassarbete och en tredje smågruppsverksamhet. Att så många olika verksamheter räknas upp men inte är utbredda beror åtminstone delvis på att ungdomsarbetet ska vara behovsbaserat, som tidigare nämnt. Verksamheten har formats och planeras delvis utifrån ungdomsarbetarnas individuella kompetenser och specialkunskap, men delvis också utifrån vad det finns behov för i specifika klasser, årskurser, skolor och kommuner.

Vilka arbetsuppgifter och -principer som beskrivs bland de olika professionella

	Skolungdomsarbetare	Skol-coach	Skolhandledare	Ungdomsledare	Specialungdomsledare	Uppsökande ungdomsarbetare
Vara tillgänglig	×	×	×			?
Behovsbaserat	×	?	×	×	×	?
Rastverksamhet	×	×		×		×
Tema-program	×	×	×	×	×	?
Individarbete	×	×	×	×		?
Gemenskap	×	?	×			?

Annat arbete som nämns: Bekantningsdagar, fixklassarbete, stödelevsverksamhet, smågrupper, deltagande i lektioner, sommarprogram, elevkårsarbete, föräldravällar

Figur 7

Något som kan antas påverka variationen i arbetsuppgifter är att många av dem som intervjuas saknar arbetsbeskrivning. Av de intervjuade hade några arbetsbeskrivningar medan en del hade den under arbete. I vissa fall fungerar projektansökningen som arbetsbeskrivning för skolungdomsarbetaren. Några beskriver att de länge sagt att de behöver en men att det inte blivit gjort. Det som dock är gemensamt för nästan alla är att en arbetsbeskrivning uppfattas som något som skulle gynna arbetet och behövas för att utveckla det, vilket också framkommer i tidigare forskning (Kolehmainen & Lahtinen 2014).

Rekommendation för fortsatt arbete:

Det behövs arbetsbeskrivningar för dem som gör ungdomsarbete i skolorna. Följaktligen skulle en jämförande kartläggning av vad de innehåller vara nyttig.

Det bör också nämnas att det finns kommuner där det inte riktigt finns ungdomsarbete i skolor, i vissa fall är det för att kommunerna inte har mycket (svenskspråkigt) ungdomsarbete överhuvudtaget. Några kommuner skriver att de inte har några särskilda insatser för ungdomsarbete i skolor. I dessa fall varierar graden av insatser och samarbete i skolorna. En del gör ett mer systematiskt samarbete med skolor på liten skala, medan andra kanske gör sporadiska besök ibland. De ungdomsväsenden som inte har särskilda medel eller anställda för skolarbete, men har någon form av samarbete och verksamhet i skolorna är relativt vanliga exempel. De här visar möjligtvis bilden på hur ungdomsarbetet i de svenskspråkiga skolorna kan se ut när exempelvis specialunderstödet som tilldelades av RFV inte finns till hands. Några av de kommuner som nu har skolungdomsarbetare anställda berättar att de kommer att återgå till sina tidigare, mer avskalade strukturer efter projektperioden. De tre vanliga formerna av verksamhet i skolor som beskrivs i olika grad bland de kommuner vars ungdomsväsenden inte har några särskilda resurser till skolarbete är rastverksamhet, tema-program och att ge information om de tjänster som är tillgängliga för unga.

Sammanfattningsvis kan konstateras att de olika ungdomsarbetarna i skolorna, trots olika arbetstitlar och nyansskillnader, i det stora hela arbetar med relativt liknande arbetsuppgifter. Om vi granskar arbetsuppgifterna och i vilken utsträckning ungdomsarbetare jobbar i svenskspråkiga skolor, med hänvisning till att skolungdomsarbetare borde vara en del av skolans vardag och en part i skolans fostrande gemenskap, ser det ut som att en del arbete att göra och utveckling ännu återstår (Kantonen m.fl. 2021; Kolehmainen & Lahtinen 2014).

4.2 Modeller och metoder som används inom ungdomsarbete i skolor

Ett mål med den här kartläggningen var att sammanställa de metoder och modeller som ungdomsarbetet i svenskspråkiga skolor baserar sig på. Idén var att kunna kartlägga hurdana modeller som visat sig vara till nytta och ifall de avviker från modeller i finska skolor. Att sammanställa en sådan lista är dock inte helt enkelt. Många som frågas har inga metoder eller modeller att dela. Detta kan bero på att de helt enkelt inte har tydliga metoder eller modeller som de använder sig av i sitt arbete, eller så kan det bero på att de inte tänker i dessa termer. Modeller och metoder kan delvis innebära kortare program som blivit en del av årsbilden, eller om utvecklingen av praxis som inkorporeras i det alldagliga arbetet. I allmänhet kan sägas att heltäckande modeller eller metoder för skolungdomsarbetet är få, vanligare är de modeller och metoder som handlar om specifika teman.

Modeller och metoder är ofta kopplade till projekt som utvecklas eller fått separat finansiering, vilket gör att en del av sådana blir temporära projekt som inte inkorporeras i arbetet efter att projektfinansieringen tar slut. Ett exempel på det här är ett projekt i en kommun där ungdomsarbetare åkte runt i bil och bland annat parkerade vid skolgårdar och ordnade program och skapade kontakter. Trots att projektet upplevdes som givande, har det inte fått fortsättning.

En del modeller och metoder som rapporteras är förstås också regelbundna och etablerade. Ett exempel på detta är Päihdeputki och andra rusmedelsförebyggande metoder. Liksom Päihdeputki, är de flesta modeller och metoder som rapporteras sådana som centrerar något tema och dras med regelbundna mellanrum som en temadag eller -lektion.

I figur 8 kan de olika modellerna och metoderna som rapporteras i intervjuer och e-postkontakt läsas. De är kategoriserade, men en del av modellerna är också överlappande.

Modeller som framkommer i intervjuer och mailkontakt

Övergångsskede:	Beteende, gemenskap och mobbningsförebyggande:	Psykisk hälsa:
<ul style="list-style-type: none"> • Femmasexasjua (hittar ingen info) • Storyn om att välja • Tukipolku (projekt) 	<ul style="list-style-type: none"> • ProSkola (Niilo Mäki institutet) • Fadderverksamhet • Kiva skola (för skolor) • SKY-projektet som utvecklas nu 	<ul style="list-style-type: none"> • Mieli rf:s Må bra hand • Friends • Mieli rf:s Må bra tillsammans-utbildning
Rusningsmedel:	Riktat – specifika grupper:	Andra:
<ul style="list-style-type: none"> • Päihdeputki • Elämysreitti • Ehyt ry:s päihdekasvatus • Ehyt ry:s Hubu-metod 	<ul style="list-style-type: none"> • Tjejgrupper • Disa-material • Uppsökande hobbyverksamhet 	<ul style="list-style-type: none"> • Parkki (hittar ingen info och inte längre i bruk) • Flyktingens stig • Skola i rörelse (för skolor) • Vasa övningsskola utvecklar skolcoachmodell • Opinkirjos Kasku-modell (nämns inte i intervju eller mailkontakt)

Figur 8

5. Relationen mellan ungdomsväsendet och skolan – det mångprofessionella samarbetet

Hur samarbetet mellan skolor och ungdomsväsenden fungerar beror delvis på strukturella aspekter och delvis på individuella skillnader och fall. Om ungdomsväsenden och bildningsväsenden tillhör samma enhet eller om de organiseras i olika enheter påverkar samarbetet. De intervjuade som berättar att ungdoms- och bildningsväsendet organiseras under samma enhet, anser att samarbetet och kommunikationen sker naturligt.

I allmänhet kan det konstateras att samarbetet mellan ungdomsväsendet och skolan varierar stort, inte bara mellan olika kommuner men även inom en kommun. De som intervjuas berättar att varje skola är sin egen värld och därför är också samarbetet med skolornas personal individuellt. I de flesta fall fungerar samarbetet väl, skolorna välkomnar ungdomsarbetarna och de extraresurser det tillför. När samarbetet är bra fungerar kommunikationen och både skolan och ungdomsarbetaren kan uttrycka behov och synpunkter om var det behövs mer insatser från ungdomsväsendet och hurdana. Ofta svarar ungdomsarbetaren på sådana behov och begäran som skolans personal har, om det då handlar om skolgemenskap, gruppdynamik i en klass eller individuella elever som behöver stöd eller uppmärksamhet. Samtidigt kan även ungdomsarbetaren uppmärksamma något i skolan och erbjuda insatser. När ungdomsarbetarens arbetsgivare inte är skolan, är det också tydligt att det inte är skolan i slutändan som bestämmer hur ungdomsarbetaren gör sitt arbete, utan ungdomsarbetaren själv och arbetsgivaren. Det här beskrivs i många fall som en positiv aspekt, eftersom det säkrar att ungdomsarbetaren kan utöva sitt jobb och sin kompetens, snarare än dras in och uppfylla andra brister som skolan kan ha vad gäller personal och resurser.

Samtidigt finns det fall där kommunikationen och samarbetet med skolan inte fungerar som önskat och det kan delvis bero på samma faktor som ovan beskrivs som positiv. Trots att det kan ha positiva effekter att ungdomsarbetaren inte är anställd av skolan och ge ungdomsarbetaren viss autonomi, kan det också skapa för mycket avstånd mellan ungdomsarbetaren och skolan, så att det blir svårt för ungdomsarbetaren att utöva sitt arbete. Dessa fall är i minoritet utifrån de intervjuer som förts, men i några fall beskrivs utmaningar att skapa kontakt med skolan. I dessa fall har orsakerna varit oklara, men de kan bero på en viss skepsis som skolan kan ha till att välkomna utomstående och oklarhet i vad ungdomsarbetets syfte i skolan är. När kommunikationen inte fungerar med skolpersonalen påverkar det givetvis hur ungdomsarbetaren kan utöva sitt arbete i skolan.

Olikheterna kommuner emellan kan också märkas av att en del kommuner har rätt så etablerade samarbetsformer. I vissa kommuner har ungdomsväsendet och skolan samarbetsavtal som beskriver samarbetets former och ansvar. I andra kommuner saknas dessa och då är samarbetet i större grad beroende av individuell kommunikation och vilja.

5.1 Mångprofessionellt arbete

De ungdomsarbetare som inte är anställda på skolan samarbetar med många i skolans personal. De vanligaste och viktigaste kontaktpersonerna på skolan är rektorn och kuratorn. Dessa nämns i nästan alla fall som de centrala kontaktpersoner, särskilt när ungdomsarbetaren kommer in som ny person på skolan. Utöver dessa nämns studiehandledare och enskilda lärare.

I en del kommuner deltar ungdomsarbetare i elevvårdsgrupper och då är det ett viktigt forum för samarbete. En del ungdomsarbetare samarbetar också nära med elevvårdsgruppen utan att vara med i gruppen. Samarbetet eller deltagande i elevvårdsgruppen är ofta en resursfråga. Särskilt de ungdomsarbetare som besöker flera skolor skulle inte ha tillräckligt med tid att delta i alla elevvårdsgrupper. Elevvårdsarbetet kan vara ett bra sätt att bekanta sig med personalen och skolan, men i ganska få fall är det en fast del av jobbet.

Kolehmainen och Lahtinen (2014, 24–25) beskriver i sin studie att det mångprofessionella samarbetet, även om det beskrivs som värdefullt, inte är väldigt utvecklat. Det består främst av utbyte av information och sällan av djupare samarbete. Även om många av de som intervjuas här anser att samarbetet med skolorna fungerar väl, verkar det ske på samma nivå som Kolehmainen och Lahtinen beskriver.

6. Strukturella skillnader som påverkar finsk- och svenskspråkigt skolungdomsarbete

Det krävs mer forskning och insamling av information för att kunna avgöra om det svenskspråkiga ungdomsarbetet i skolorna är annorlunda än det finskspråkiga och ifall ja, varför.

En orsak till varför det är svårt att svara på frågan med något tydligt och enhetligt svar, är de demografiska skillnaderna i kommunerna emellan som beskrivits tidigare. Om finskan eller svenskan är en liten minoritet i en kommun, betyder det oftast att de har lite ungdomsarbete på det språket, särskilt i skolorna. Det här är fallet både på finska och svenska. Eftersom språkfördelningarna är så olika runtom i Svenskfinland och kommunerna är så olika i storlek, blir det svårt att säga något klart om de språkliga skillnaderna. Om skillnader och olikheter kunde konstateras mellan ungdomsarbetet på de olika språken, är det nästa utmaning att avgöra vad de beror på.

Rekommendation för fortsatt arbete:

När data om ungdomsarbetet i Finland samlas borde de finsk- och svenskspråkiga tjänsterna och verksamheten särskiljas för att statistisk analys och en djupare förståelse av läget kan framkallas.

De ovanstående faktorerna skapar också andra strukturella omständigheter som påverkar skolungdomsarbetet i olika kommuner. Som det nämndes tidigare har en del kommuner haft svårigheter att rekrytera svensktalande, kompetent personal. Detta kan bero på att svenskan är en liten minoritet, men inte i alla fall. Om ungdomsväsendet saknar svensktalande personal, har det snabbt effekter på hur det svenskspråkiga ungdomsarbetet kan utföras i praktiken.

Rekommendation för fortsatt arbete:

Statistik om utbildning av svensktalande ungdomsarbetare behövs.

Något som är viktigt att uppmärksamma, är att många av ungdomsarbetarna som jobbar i skolor (på heltid eller delvis) arbetar tvåspråkigt. Det är vanligt att ungdomsarbetarna delar sin arbetstid mellan många skolor och skolor på både finska och svenska. I dessa fall berättas det att arbetet inte avviker på de olika språken, samma ungdomsarbetare utför sitt jobb i stor grad på samma sätt i de olika skolorna. Däremot påverkas arbetet av hur mycket tid ungdomsarbetaren spenderar i en specifik skola. Vid färre och kortare besök blir det svårare för ungdomsarbetaren att etablera nära kontakt och kommunikation med personalen och de unga. Hur ungdomsarbetarna fördelar sin tid påverkas av språkstrukturerna och antalet skolor på finska och svenska i kommunen. Även om intentionen är att arbetet ska vara samma för alla unga, kan språkliga och populationsstrukturer i kommuner leda till skillnader mellan ungdomsarbetet på finska och svenska.

När samma ungdomsarbetare har många skolor i sin domän, är det förväntat att de upplever olikheter skolorna emellan. En del skolor upplevs lättare att arbeta i och samarbeta med, medan andra är utmanande eller har särdrag som påverkar arbetet. En del av de intervjuade upplever att de svenskspråkiga skolorna varit särskilt lätta att samarbeta medan det i något fall varit svårt att ta del av just den svenskspråkiga skolans vardag. Även om några av de intervjuade förklarar olikheterna till viss del med språk och kultur, är det svårt att avgöra om det handlar om specifika skolors särdrag eller om någon större språklig eller kulturell tendens.

I några av intervjuerna framkommer att svensk- och finskspråkiga ungdomsarbetare i viss mån går olika fortbildningar, exempelvis om de erbjuds av olika organisationer från tredje sektorn. Det här kan göra att de samlar på sig olika kunskap. Det diskuteras dock inte mer, så hur olika de erbjudna fortbildningarna på de två språken är kan inte konstateras.

7. Nätverk inom svenskspråkigt ungdomsarbete

När ungdomsarbete i Svenskfinland diskuteras i olika professionella sammanhang nämns det ofta att det finns många finlandssvenska nätverk för ungdomsarbete. Nätverk är nyttiga sammanhang både för att spridning och insamling av information till och från ett professionellt fält, för att organisera fortbildningar och för professionella att komma i kontakt med och lära sig från varandra. Dessutom är nätverk nyttiga för att bygga samarbeten mellan aktörer, för att undvika överlappningar och för att skapa ett starkare och mer fruktbart arbete. I Finland har bl.a. Regionförvaltningsverket i uppdrag att samla ihop regionala nätverk för ungdomsarbete ([RFV](#)), många nätverk drivs också av tredje sektorns organisationer. För att få klarhet i huruvida det svenskspråkiga ungdomsarbetet är starkt sammankopplat, frågades kommunernas ungdomsväsanden om nätverk de medverkar i.

Svaren i intervjuerna och på enkäten påvisade en oklarhet i vad nätverk upplevs vara. En del gav som svar sådana etablerade och koordinerade nätverk som listas i figur 9, men en del nämnde exempelvis sina kollegor som sitt nätverk. I den här kartläggningen anses nätverk sträcka sig utanför den egna organisationen, enheten eller de egna kollegorna. Att det inte för dem som frågades är riktigt klart hurdana nätverk som finns och vad deras syfte är, säger i sig något, att nätverksarbetet inte är så etablerat på fältet som vore önskvärt. Att många som frågades inte var med i några nätverk alls tyder också på det här.

Rekommendation för fortsatt arbete:

Det behöver klargöras vad nätverkens syfte i olika sammanhang är, t.ex. kamratstöd, samarbete och möjlighet till fortbildningar och vems huvudsakliga uppgift det är att upprätthålla dem.

Av de nätverk som framkommer kan två kategorier uppfattas: lokala och regionala nätverk samt nätverk för yrkesgrupper, en del är både och samtidigt. Lokala nätverk kan vara för alla de lokala aktörerna, inklusive offentliga sektorn och tredje sektorn. I flera kommuner har man också samarbete och nätverk med grannkommuners ungdomsväsanden, bildningsväsenden och/eller föreningar. De nätverk som baserar sig på lokalitet är ofta mångprofessionella. De här samarbetena är speciellt motiverade i de fall där de unga går i skola i grannkommuner och livet är kommungränsöverskridande.

Det finns också nätverk för olika yrkesgrupper, åtminstone för skolcoacher, skolungdomsarbetare, ungdomsledare och uppsökande ungdomsarbetare. En del av dessa är nationella, medan andra är regionala. Åtminstone nätverket för skolcoacher och skolungdomsarbetare koordineras av tredje sektorns organisationer, även om de är riktade till professionella anställda av offentliga sektorn. I figur 9 listas de svenskspråkiga nätverk för yrkesgrupper som framkom i intervjuer och e-postkontakt, den här listan täcker inte hela fältet.

Nätverk för yrkesgrupper som arbetar i skolor

- Nätverk för skolungdomsarbetare i Österbotten (dock inte enbart för Österbotten) – koordineras av Villa Elba
- Nätverk för skolcoacher – koordineras av Folkhälsan
- Nätverk för svenskspråkiga uppsökande ungdomsarbetare – koordineras av Into ry

Figur 9

Rekommendation för fortsatt arbete:

De kartläggningar av nätverk för ungdomsarbete i Svenskfinland som gjorts har numera föråldrad information och en uppdaterad sammanställning behövs.

8. Sammanfattning och rekommendationer

Den här kartläggningen har behandlat ungdomsarbete som görs i svenskspråkiga skolor i våra tvåspråkiga kommuner. Syftet har varit att skapa en skiss av hur fältet ser ut, vad görs, vem gör och hur de olika aktörerna och viktiga parterna samarbetar för de ungas välmående i skolmiljön. Vad som framkommer är ett brokigt fält där arbetet är organiserat av kommunala ungdomsväsenden, tredje sektorn och de enskilda skolorna och det utförs av en myriad professionella. Dessa olika verkställare samt professionella som gör själva arbetet har sina egna målsättningar, arbetsbeskrivningar, prioriteringar och budgeter. Samtidigt styrs ändå arbetet i stor grad av gemensamma principer och verksamheten genom vilken principerna förverkligas och eftersträvas varierar inte så mycket trots allt. I den här kartläggningen har ungdomsväsendenas arbete satts i centrum, men det vore viktigt att vidare utreda tredje sektorns arbete samt skolornas perspektiv och insatser.

Ungdomsarbete i skolorna i sig är inget nytt fenomen, program på rasterna, informering om ungdomstjänsterna och annat samarbete med ungdomsväsenden är relativt vanliga och etablerade former idag. Däremot är skolungdomsarbetet något nyare, såtillvida att det innebär en starkare förankring i skolmiljön och de ungas vardag där och vi kan se nya professioner – skolcoachen och skolungdomsarbetaren – framkomma i Svenskfinland för att göra detta arbete. Det finns skillnader dem emellan och i den här kartläggningen granskas skolcoacherna inte djupt, men båda har skolan som sitt fokus, snarare än fritiden som traditionellt sett varit i ungdomsarbetets centrum. De här två professionerna blir vanligare, men samtidigt utförs ungdomsarbete i skolor i stor grad av flera andra, åtminstone skolhandledare, ungdomsledare, special- och uppsökande ungdomsarbetare.

Trots att ungdomsarbetet i skolor utförs av en sådan skara professionella med sina olika (emellanåt helt slumpmässiga) arbetstitlar, kan vi samtidigt konstatera att de rätt så långt gör sitt arbete med samma premisser och på samma vis. Att vara närvarande och tillgänglig för de unga och att basera arbetet på de behov som uppstår delas i stor grad mellan dem som intervjuats till den här kartläggningen. I praktiken organiserar de flesta rastverksamhet, temaprogram samt gemenskapsstärkande och individfokuserat arbete. Därutöver består arbetet av en lång och varierande lista verksamhetsformer och uppgifter.

En första rekommendation är att fortsätta **utveckla ett gemensamt språk och dela kunskap**. För att stärka och utveckla skolungdomsarbetet behövs gemensamma uppfattningar, definitioner och beskrivningar av arbetet. Vad är målen med skolungdomsarbetet? Hur åstadkommer vi dem? Vilka är fallgroparna och hur undviker vi dem? De här frågorna diskuteras givetvis redan, men kräver mer samtal, studier och långsiktigt arbete. Avgörande för detta är forskning, både allmän nationell men också sådan som centrerar den svenskspråkiga kontexten, samt nätverk för samarbete och gemensam fortbildning, som också diskuteras i den här kartläggningen.

På basis av den här kartläggningen är skolungdomsarbetet i de flesta kommuner för tillfället projektbaserat. Anställningarna är till viss tid, få har visshet om fortsatt finansiering och de resurser som finns är i många fall färre än vad som önskas av dem som organiserar arbetet. Samtidigt konstaterar de som intervjuas att skolungdomsarbetet varit ett värdefullt tillägg i arbetet för och med de unga.

Skolungdomsarbetaren beskrivs i tidigare forskning (Kolehmainen & Lahtinen 2014, Jurvanen m.fl. 2021) som en av dem som deltar i skolans fostrande gemenskap, därför betonas den starka närvaron i skolmiljön. Den här nivån verkar inte alltid uppnås, delvis för att arbetet behöver få utvecklas vidare, delvis för att en del av skolungdomsarbetarna ska jobba i många skolor och därför inte sist och slutligen spenderar så mycket tid i en enskild skola. Det är oklart hur skolungdomsarbetaren ska kunna bli en förankrad del av skolvardagen för de unga om professionen försvinner efter en projektperiod eller om arbetet inte får tillräckligt med medel från första början. Dessutom kan det frågas hur arbetet ska kunna utvecklas långsiktigt om det inte finns någon säker fortsättning i sikte. Den andra rekommendationen handlar således om att det på olika nivåer (enskilda skolor, kommunalt, regionalt och på nationell nivå) **behöver utvecklas strukturer som garanterar en långsiktig satsning på skolungdomsarbetet**. Det här är förstås en stor fråga, men för att skolungdomsarbetet ska uppnå den nivå och kvalitet den förutsätter, är det nödvändigt.

Mångprofessionellt samarbete är något som präglar ungdomsarbetet i skolor. Skolor är en plats där många professioner samlas kring arbete med unga, de har sina egna uppdrag och sin egen bakgrund och kompetens. Samarbetet mellan ungdomsarbetare och skolpersonalen är en viktig faktor som påverkar hur ungdomsarbetaren kan utföra sitt jobb i skolan. Samarbetet förs med olika personer och på olika sätt, den avgörande faktorn blir i vilken grad skolan välkomnar ungdomsarbetaren. I de fall där skolan inte är öppen till kontakt och samarbete blir det svårare för ungdomsarbetaren att utföra sitt arbete med de unga på ett meningsfullt och fruktbart sätt. **Samarbetsformerna kan och borde utvecklas vidare, så de inte hänger på enskilda individers välvilja.**

Forskning nämndes redan ovan, men kan lätt nämnas igen, p.g.a. det stora hål vi har i kunskap om det svenskspråkiga ungdomsarbetet i skolor. **Det behövs mångsidig forskning om ungdomsarbetet i svenskspråkiga skolor och det är dags att den statistik som förs i Finland uppmärksammar språket arbetet görs på och till vilken språkgrupp det riktas.** Vi behöver också fler studier och granskningar för att kunna avgöra om det finns skillnader i det svenskspråkiga skolungdomsarbetet gentemot det finskspråkiga och vad de i så fall beror på. Utan evidensbaserad kunskap är grunden för utveckling av skolungdomsarbete för svenskspråkiga unga tveksamt.

Källor och referenser

Föreningen Luckan rf. 2017. *En utredning om det finlandssvenska ungdomsarbetet.*

<https://drive.google.com/file/d/12iFA3-YGb-LIBHOyfaceAuSnU0bpTaJO/view>

(hämtad senast 14.3.2022).

Into ry. *Etsivän nuorisotyön käsikirja.*

https://www.intory.fi/app/uploads/2021/10/etsivan_nuorisotyön_kasikirja_fi.pdf

(hämtad senast 22.3.2022)

Justitieministeriet. *Språkliga rättigheter* [https://oikeusministerio.fi/docu-](https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4734397/kieliesite_ruotsi_web.pdf/852cbaae-a719-4de4-83fd-da4f60c69cfe/)

[ments/1410853/4734397/kieliesite_ruotsi_web.pdf/852cbaae-a719-4de4-83fd-da4f60c69cfe/kieliesite_ruotsi_web.pdf](https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4734397/kieliesite_ruotsi_web.pdf/852cbaae-a719-4de4-83fd-da4f60c69cfe/) (hämtad senast 28.3.2022).

Kantonen, Heikki, Hännikäinen-Uutela, Anna-Liisa & Kiilakoski, Tomi. 2021.

Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

Kiilakoski, Tomi. 2014. *Koulu on enemmän: Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat.* Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.

Kiilakoski, Tomi. 2021. ”Mitä nyt? Minne seuraavaksi? Kokoavia huomioita nuorisotyöstä kouluissa ja oppilaitoksissa” i *Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa.* 218-223. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

Kolehmainen, Marjo & Lahtinen, Pauliina. 2014. *Nuorisotyötä koulussa – Yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen.* Kaarina: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Moilanen, Ulla-Riitta. *Nuorisotyö koulussa -koonti.* <https://www.nuorisokanuuna.fi/sites/default/files/materiaalipankki/2021-08/Nuorisoty%C3%B6%20koulussa%20koonti.pdf>

(hämtad senast 22.3.2022)

Oker-Blom, Gun. 2021. *Den svenskspråkiga utbildningen i Finland: särdrag, utmaningar, utvecklingsbehov och förslag till åtgärder.* Helsingfors, Undervisnings- och kulturministeriet.

Paajanen, Maiju, Piironen, Miikka & Uustalo, Katja. 2021. ”Etsivä nuorisotyö ja oppilaitokset” i *Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa.* 77–86. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

Siegfrids, Anna & Nyman-Kurkiala, Pia. 2021. ”Kommunalt ungdomsarbete i skolor – En översikt” i *Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa.* 10–13. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

Statsrådets förordning om kommunernas språkliga status åren 2013–2022:

<https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2013/20130053> (hämtad senast 16.3.2022)

Svensk- och tvåspråkiga kommuner. Kommunförbundet.

https://www.kommunforbundet.fi/sites/default/files/media/file/2017-02-svensk-och-tvasprakiga-kommuner_0.pdf (hämtad senast 16.3.2022)

Ungdomslagen: <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2016/20161285>

(hämtad senast 28.3.2022).

